

PRESENTACIÓ

A la *Presentació* del primer volum de *Barcelona Quaderns d'Història*, corresponent a l'any 1995, es feia memòria dels antecedents d'aquesta revista municipal. En repassar la sempre accidentada trajectòria de les publicacions històriques del primer Institut Municipal d'Història, dirigit per Agustí Duran i Sanpere, i de les seves derivacions durant els anys 60 i 70, advertíem un fet paradoxal i en certa manera anòmal: la progressiva desatenció a l'etapa de la història urbana presidida pel Consell de Cent, la més clàssica de les èpoques de la ciutat, sobretot des d'una perspectiva municipal.

Es podria pensar que aquest descuit temporal obeïa a un afany compensatori, a la decisió de contribuir al coneixement d'altres etapes menys apreciades, si no fos per un fet menys positiu. El relleu evident de les sempiternes referències al règim del Consell de Cent com a cristal·lització idònia de la personalitat política del Cap i Casal de Catalunya ha derivat més d'un costum d'explotar ideològicament aquest antecedent del municipalisme liberal que no pas de l'abundor i riquesa de les investigacions.

Aquest exercici d'autocrítica col·lectiva és el punt de partença d'una voluntat de corregir el rumb amb un volum doble de *Barcelona Quaderns d'Història* consagrat bàsicament a l'etapa medieval. La secció *Monogràfica*, amb aportacions de Pere Ortí, de Manuel Rovira i Sebastià Riera i de Ramon Grau, concentra l'atenció en un tema crucial per a la història política de Barcelona: *La gènesi de l'autonomia fiscal del municipi*. Ens semblava urgent explorar de manera realista i documentada el procés de sorgiment de la potència econòmica del municipi de Barcelona i mirar de precisar-ne les dates. Creiem haver contribuït a renovar les perspectives sobre el creixement de la institució municipal, alimentada per la connexió que s'estableix entre l'activitat econòmica de la ciutat i el finançament de les empreses exteriors de la Corona.

No gaire lluny d'aquest ambient històric es troben els quatre articles de la secció *Miscel·lània*. Els treballs de Gaspar Feliu sobre la moneda al voltant de l'any 1000 i de Jordi Fernández-Cuadrench sobre els afers d'un canviador del segle XIII ens acosten als problemes bàsics de la història de l'economia monetària medieval, mentre que els de Gener Gonzalvo, sobre el tractament jurídic dels jueus als Usatges, i d'Eduard Feliu, sobre les manifestacions locals de la cultura hebrea, són una aproximació a aquesta minoria ètnica, tan important també en l'esfera de l'economia i, concretament, com a suport financer de la Corona.

El volum comprèn tres *Notes* dedicades a aspectes molt rellevants de l'activitat de l'Institut Municipal d'Història durant l'any 1995: l'estudi de l'interessant retrat pictòric trobat dins les restes de la casa romana del carrer del Bisbe Caçador, que fa el professor Pere de Palol; la nova presentació del subsòl romà del Museu d'Història de la Ciutat, explicada pel director d'aquesta entitat, Antoni Nicolau; i els treballs del IV Congrés d'Història de Barcelona, ressenyats pel Comitè Científic de l'encontre.

Finalment, la secció de *Bibliografia* continua per als anys 1993 i 1994 la direcció d'informació general sobre recerques i publicacions d'història de Barcelona encetada al volum anterior. Un cop passats els Jocs Olímpics, que els anys 1991 i 1992 provocaren una allau d'edicions de divulgació difícilment repetible, el repertori del següent bienni testimonieja que no es pot parlar de retrocés a nivell de la recerca històrica pròpiament dita.

A la *Presentació* del primer volum de la revista també ens fèiem ressò de les dificultats per mantenir la periodicitat anunciada per part dels successius responsables de les revistes municipals d'història. Concretament, en presentar l'índex complet dels vint volums de *Cuadernos de Arqueología e Historia de la Ciudad*, apareguts entre 1960 i 1980, remarcàvem el realisme previsor del seu director, Frederic Udina Martorell, que la qualificava d'entrada com a "*publicación aperiódica*". Més ens hauria valgut a nosaltres mateixos refugiar-nos en l'exemple de l'eminent medievalista. Des de la presentació del primer volum de *Barcelona Quaderns d'Història*, el juny de 1995, fins en aquesta segona aparició hauran transcorregut ben bé tres semestres. És una fallada indissimulable, i mirarem d'anar aconseguint la regularitat anunciada. Tanmateix, aquests mesos no han estat temps d'inactivitat, ni de pessimisme, sinó de recerca il·lusionada d'estructures de treball més fermes i operatives i de maduració de projectes per a aquest volum i per als successius. Esperem que els canvis formals introduïts siguin jutjats favorablement i, sobretot, que serveixin per posar en relleu l'interès de les aportacions dels nostres també pacients col·laboradors.

EL DIRECTOR